

ІЛЮСТРАВАНЫ ЧАСАПІС БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ

Шлях Моладзі

Ślach Moładzi

Беларускае školnictva — najvialikšaj patrebaj našaha kraju

Presavaja kanferencyja ŭ Vilenskaj Škol. Kuratoryi

U sviazi z pačatkam školnaha 1938-39 hodu, 7.IX u Vilenskaj školnaj Kuratoryi adbylasia presavaja kanferencyja. Pradstaŭnikoŭ polskich, bielaruskich, litoŭskich i žydoŭskich hazetaŭ i časapisau hašcinna pryjmaŭ p. Kuratar Godecki, katory ŭ svaim referacie padaŭ šmat cikavych viestak ab školnictvie vilenskaha vokruhu, jaki abyjmaje vilenskaje, navahradzkaje i bielastockaje vajavodztvy.

Pryjemna bylo pačuć, što lik škołaŭ pastupova pavialičvajecca, što sioleta vybudavana aŭ 170 novych škol. budynkaŭ, a taksama, što sioleta Vil. Kuratoryja atrymala na 246 etataŭ bolš, čymsia ŭ minulym hodzie. U sich-ža vučycielskich etataŭ u biahučym hodzie pačatkavaje školnictva maje 6486. Imkniecca tak-ža Kuratoryja da taho, kab bylo bolš pačatkavych škołaŭ vyšejšaje stupieni.

Ušio heta dobra. I narod, sialanie ŭ budaŭnictvie školnictva pamahajuć jak tolki mohać. Adnak škołaŭ zamała. Da škołaŭ zapisana dзіaciej nia poŭnych 86 procentaŭ, pry tym na vioscy, asabli-va ŭvosieni byvaje tak što ŭ ško-łu chodзіć tolki 25 procentaŭ. Znača ahramadny lik moładzi astajeca biez ašviety. U siarednich školach pierapaŭnieŭnie. Najciažej-ža da ich dastacca moładzi z vioski. Bo sialanie najhorš stajać pad uzhladam hrašovym, a ŭsie siarednija školy znachodziacca ŭ bolšych miestach.

Sprava bielaruskich škołaŭ

Spravy školnictva h. zv. nacyjanalnych mienšašciaŭ, a pierad usim spravy školnictva bielaruska-

ha p. Kuratar u svaim referacie, na ždziuleŭnie zaprošanych bielarusau, zusim nie zakranuŭ. Vylezła adnak jana, jak šyla z miaška, zaraz-ža ŭ dyskusii. Bielaruskija pradstaŭniki pastavili nastupnyja pytaŭni:

1. Jak staić sprava bielaruskaha školnictva na abšary vokruhu?

2. Što stalasia z deklaracyjami, jakija byli padadzienyja bielarusami padčas školnaha plebiscytu ŭ 1936 h.?

3. Jak staić sprava navučaŭnia bielaruskaha jazyka ŭ školach, u jakich vučacca budučyja vučyciali, heta zn. ŭ licejach i pedagogijach?

Adkazaŭ na hetyja pytaŭni p. načalnik Grygleŭski, katory zaviiu, što najvialikšaje nasileŭnie damaħaŭniaŭ bielaruskich pačatkavych škołaŭ bylo ŭ 1927, 28 i 29 h. Ale nasileŭnie heta, kazaŭ p. načalnik, nie zaŭsiody byccam vyplyvala z švidamaj voli samych bačkoŭ, a bylo nakidana zhary (treba razumić — bielaruskaj intelihiencyjaj). Ad 1929 h. tyja-ž bački byccam što-raz čašciej pačali damaħacca pieramieny škol čysta bielaruskich na dvujazyčnyja, a hetych apošnich — na čysta polskija.

Na pytaŭnie pastaŭlenaje ŭ mižčasie, jak vyhladaje ličbovy stan pač. bielaruskaha školnictva, adkazvaŭ sam p. Kuratar hetak: ułašciva ŭ vioskavych pačatkavych školach našaha Vokruhu nia možna praviešci razhraničeŭnia ŭ plošcy staćciavoj pamiž školnictvam bielaruskim i niebielaruskim. Tamu bolš racyjanalna jošć praviešci plošču padzielu paziomuju (horyzontalnuju), jakaja addzialila-b ŭ škole niżejšyja addziely ad vyšejšych. Ab charaktary školy rašaje pierad usim nacyjanalnej

pachodžaŭnie samych dзіaciej i tamu z kaniešnašci, kali nie va ŭsich, to ŭ vialikaj bolšašci hetych škołaŭ na vioscy ŭ pieršych hadoch vučyciel i dзіcia zmušany karystacca bielaruskim jazykom, kab adzin druhoħa dobra zrazumieć. U vyšejšych addzielach, u mieru jak dзіcia znajomicca z polskim jazykom, sama škola nabiraje charakter što-raz bolš polski.

Z adkazu na dalšyja dva pytaŭni, z jakich apošniaje (3-je) vyplyvala z adkazu na pytaŭnie pieršaje, prysutnyja zrazumieli, što da Kuratoryi zusim nie dajšli deklaracyi na bielaruskuju školu, padavanyja ŭ 1936 h.; zatoje dachodzili prošby (padaŭni), katorych adnak tak sama nia možna bylo zdavolić, bo za raz damahalisia i pačatkavych škol, i siarednich i navat vyšejšych, dy časta byccam byli padpisanyja moładzdziu.

Urešcie prysutnyja daviedalisia, što ministerjalnaja prahrama licejaŭ i pedagogijaŭ nie pradbačyć bielaruskaha jazyka, ale dla Vilenskaha Vokruhu sprava heta jšče nia vyrašana i ŭ chutkim čašcie z miascovaje Kuratoryi majuć być vyslany na začvierdžaŭnie ŭ Ministerstva adpaviednyja prapanovy.

Z hetaha vidać, što sprava bielaruskaha školnictva pradstaŭlajecca davoli sumna. Niekatoryja-ž čvierdžaŭni patrabujuć hlybiejšaha dašledavaŭnia.

Ci bielarusy chočuć bielaruskich škołaŭ?

Voš-ža pierad usim, jak skazaŭ p. načalnik Grygleŭski, najbolš damahaŭniaŭ bielaruskich škołaŭ bylo ŭ 1927, 1928 i 1929 hadoch. Tak. U hetym čašcie, jak šćvierdžana na sudovaj raspravie red. J. Paźniaka ŭ Vil. Akr. Sudzie 30.XII.37,

bielarusy ũ Polskim Haspadarstvie padali školnym ũladam deklaracyjaŭ na 1.129 bielaruskich ũkolaŭ. Na koŭnuju ũkolu treba najmienš 40 dziaciej, a znača treba bolšmienš kab na adnu ũkolu padpisali deklaracyi 40 bačkoŭ. Takim čynam deklaracyi na biel. ũkolu padali pryblizna 45.160 bačkoŭ. — Ci-ŕ možna sabie pradstavić, kab usim hetym bačkom, raskinutym pa celym kraju, ŕadaŭnie bielaruskaj ũkoly bylo „nakinuta“, pry skromnym liku biel. intelihiencyi, jakaja znachodzicca pieravaŭna ũ ciaŭkim paŕaŕeŭni, nia moŕa sabie pazvolić navat na karotkija padaroŕy, dy jašče tady, kali bielarusy nia mieli nivodnaje arhanizacyi, jakaja abchapiŕa-b usie biel. masy („Hramada“ byla ũŕo ŕlikvidavana). — Čvierdŕaŭnie p. nač. Grygleŭskaha ab nakinutaj voli nia vytrymlivaje krytyki. Uplyvy biel. intelihiencyi na hetuju spravu ahraničyliŕa tolki da zaklikaŭ i nieabchodnych infarmacyjaŭ, jak treba damahacca biel. ũkoly. Rabiŕa heta biel. presa. I rabiŕa heta imienna ũ imia taho, ab čym havaryŭ i zaklikaŭ i p. Kuratar Godecki, — kab zmahacca z ciemraj i dapamahčy vyvieŕci spravu ašviety ũ našym Kraju na naleŕnju darohu. ŕto paŕnieŕŕyja damahaŭni bielaruskaje ũkoly byli nia zusim zhodnyja z zakonam ab ũkolnictvie z 1924 h., jakim kirujucca ũkolnyja ũlady — zusim mahčyma, bo joŕc trudaŭni z pašviedčaŭniem vojtmami deklaracyjaŭ z damahaŭniem bielaruskich ũkolaŭ. Adnak i padaŭni, i navat dama-

haŭni moladzi ŕviedčać, ŕto Bielaruski Narod razumieje ũŕo potrebu svaje rodnaje bielaruskaje ũkoly, damahajecc a jaje, i ŕadaje jaje mieć i ciapier.

Dalej, p. nač. Grygleŭski kazaŭ, ŕto bački pa 1929 h. damahalisia pieramieny biel. ũkolaŭ na dvujazyčnyja, abo čysta polskija. Dapuščajem, ŕto byli i takija vypadki. Ale byli i inŕŕyja vypadki. Napryklad u v. ŕabinka, Hlybockaj voŕaŕci. Vypadak hety byŭ apisany ũ № 16 „ŕlachu Moladzi“ z 16 X.37. Pazvolim sabie hena apisaŭnie paŭtaryć. Vypadak vyhladaje hetak:

„U wioscy ŕabinka da 1936 h. byla ũkola dvujazyčnaja, h.zn. vučyliŕa dzietki i pabielarusku i papolsku. Nie padabalasia adnak bielaruskaja mova ũ ŕabinskaj ũkole prybludziŭŕamu aŕ z Paznanŕŕy ny „gajovamu“ Berlingu i byŕomu kiraŭniku ŕabinskaj ũkoly Bahuslaŭskamu. Hetyja panki addaŭna suŕyli svaje haŕovy, kab vykaranić našu rodnuju movu z ŕabinskaj ũkoly, aŕ i prydu mali: namo vili ludziej da podpisau niejkaj „papierki“, havoračy, ŕto heta „padaŭnie“ da inspektara, kab u ŕabincy pabudavali novuju bielaruskuju ũkolu. Ludzi drenaha nie pračuvajučy padpisali, a paŕla, kali papytalisia, čamu ũ ũkole nia vučać pabielarusku, dyk adkaz atrymali, ŕto „vy-ŕ sami padpisali, kab jaje nia bylo“.. Staŕlasia tady ũsio zrazumieŕym, ale ũŕo bylo pozna...

Ciapier jznoŭ majem viestki, ŕto bačkoŭ vučniaŭ Bielaruskaje Himnazii adviedvajuć troch čaŕa-

viek i pad roznyimi pryčynami vymanivajuć ad ich padpisy naniekich deklaracyjach. I chto viedaje, ci chotka nie ŕjavicca jakis „pastryjot“ pierad ũladami z plikaj deklaracyjaŭ i nia skaŕa, ŕto bielarusy i svaje bielaruskaje himnazii nia chočuć.. — Jasna, ŕto takija deklaracyi faŕšavali-b sapraŭdnuju volu Bielaruskaha Narodu!

Ab takich „vyčynach“ roznych typau, jakija chočuć zdabyć sabie zasŕuhi za „kulturrehierŕva“, moŕuć zusim nia viedać kirujučyja ũlady. I nie mahčyma ũladaŭ u hetym abvinavačvać. Ale z „vyčynami“ henymi treba zmahacca nia tolki bielarusam, ale i ũladam, bo takija „vyčyny“ robiac ŕkodu nia tolki spravie ašviety, Bielarusam, ale i Rečypaspalitaŕ. Paŕla vykryćcia „vyčynaŭ“ paŭstaje niezadavaleŭnie, jakoje ŕkodzić suŕyćciu hramadzian.

Pan Kuratar kaŕa, ŕto ũ mieru potreby bielaruskaj movy ũŕyvajecca i ũ polskich ũkolaŕ. Dapušcim! Paminiom tak-ŕa toje, ŕto skaz heny p. Kuratara vielmi charakterny i bielarusaŭ zusim nia cieŕŕyć. — Ale jak-ŕa budzie karyŕtacc bielaruskaj movaj toj vučyciel, jakoha nia vučyli bielaruskaha jazyka ũ licejach, pedagogijach? Jak napr. buduć karyŕtacc bielaruskim jazykom vučyciali, katoryja pryŕadŕajuć na pasady ũ vil. vokruh z centru Polŕŕy, z Halicyi i jakich, jak sam p. Kuratar ŕajaviŭ u 1937 h. pryjechaŕa 240 asob, a sioleta daŕeŕŕŕy 60 asob. Aprača taho, ci-ŕ moža vučyciel biez vyrŕznaje instrukcyi ũkolnych

Dr. Jadviha i Stanislaŭ Hrynkievičy

Ab ũkole chatniaje haspadarki dla viaskovych dziaŭčat

ŕančyna maje nia tolki radzić dziaciej, ale i tak ich vyhadavać, kab vyraŕli z ich zdarovyja na duŕy j ciele adzinki. Umovy, ũ jakich hadujucca dzietci, chatni ŕad, paradak, rovieŭ maralny bačkoŭ i chatnich, relihijnaŕc, suadnosiny pamiŕŕ bačkami j adnosiny bačkoŭ da dziaciej — heta ũsieŭka mamenty, jakija pakidajuć svoj vialiki ŕled u dziaciej na ũsio ŕyćcio.

Rola ŕančyny tutaka vahromnistaja. Naŕal, ŕančyny maŕa dumajuć i ryčtujucca, pa kul voŕmuć na siabie henija abaviazki ŕonki haspadyni j maciary. Siaŭniaŕni ŕad chatni, kali jon blaŕi, nadta ciaŕka, časta na t zusim niemahčyma papravić biez ahulnaje, ŕyrokaje reformy našaha nacyjanalna-sacyjanalna ŕyćcia. Pakinuć zusim ničoha nie pieramianajučy, heta aznačala-b astacca zradu ad tych narodaŭ, dzie ũ chatniaj haspadarcy bačym biazupynny postup napierad. Papravić bolŕ radykalna zmoŕa tolki novaje pakaleŭnie, jakoje samoje budzie mieŕa lep-

ŕŕaje ũzhadavaŭnie. Dyk siaŭniaŕnija dziaŭčatki, ŕto za niekalki hadoŭ vyrastuć na ŕanok, haspadyniaŭ j matak, tak treba hadavać i kiravać, kab jany pačynali svajo ŕyćcio z bolŕaju padrychtoŭkaju j ŕvie-damaŕciu, čymsia heta bylo dahetul.

Henuju padrychtoŭku treba pačynać u vieku 14—17 hadoŭ, značycca paŕla skančeŭnia imi pačatkavaje ũkoly. Siaŭnia ũŕo maŕa dzie sustreniem daŭnieŕŕy durny pahlad na toje, ŕto dziaŭčatam nia treba ũkoly, ŕto navuka potrebnaja tolki muŕčynam, dyj to, kab tolki ũmieli padpisacca. Pry siaŭniaŕnich umovach koŕny čym lepŕ azbrojeny ũ viedu, tym lepŕ jamu ŕyviecca.

Kali hutarka ab dziaŭčatach, dyk jakoju budzie henaja padrychtoŭka, usieŭka zaleŕyć ad roznych umovaŭ. Ci heta buduć niejkija kursy na wioscy, tryvajučyja koŕny ŕod pa niekalki tydniaŭ u praciahu adnaho ci paru hadoŭ, ci heta buduć lekcyi, kali dziaŭčaty sabiarucca ũ ŕviatočny čas, ci mo ũdasca sarhanizavać u ũkole adumyslovyja kursy chatniaje haspadarki, dyk kaŕam, ŕto heta sprava zaleŕnaja ad našych mahčymaŕciaŭ j ruplivaŕci bačkoŭ. Meta henych kursaŭ ci ũkoly adna j taja samaja: ašvieta, zdarouje j dabrabyt haspadarki.

uladaŭ karystacca naležna bielaruskim jazykom u škole? — Chiba što nie, bo budzie bajacca, kab nia ūbicca ū supiarečnaści.

Pišam usio heta nia dziela taho, kab kaŭhoś razdražniać ci pad burać, a dziela taho, kab jašče raz źviarnuć uvahu školnych uladaŭ, što patreba bielaruskich školaŭ jość vialikaja. Bielaruskaja-ž mova ū pedahohičnych licejach, pedagogijach pavinna być uviedziena jak najchutčej. Pakul hetaha n'a budzie, analfabetyzm, ciemnata, pavarotnaja chvala analfabetyzmu buduć pavialičvacca. — Školnictva—aśvietnaje pracy ū našym kraji biez bielaruskaha jazyka, biez bielaruskich padručnikaŭ, knižak prosta nie mahčyma sabie pradstavić. Možna śmieła skazać, što bielaruskaje školnictva źjaŭlajecca najvialikšaj potreбай našaha kraju. Čvierdžannie heta nia tolki padtrymlivajuć imknieńni bielaruskaha narodu da bielaruskaje školy, ale taksama ūzhlady čysta pedahohičnyja, kulturnyja, ekaničnyja, a tak-ža budučynia polskabielaruskaha sužyćcia. J. N.

Čhto niavučacca pabielarusku ū škole pavinien rabić heta ū chacie!.

Нявырашаная міжнародная праблема

(Да справы нацыянальных меншасцяў)

Праблема нацыянальных меншасцяў — цэлых недзяржаўных народаў, або іхніх часткаў, што засяляючы ўласную тэрыторыю змушаны жыць пад уладай чужой нацыянальна дзяржавы — ня новая і дасюль нявырашаная.

Гэтая праблема выступала на міжнародную арэну ўжо ў 1815 г. на г. зв. Венскім Кангрэсе, на якім пастаноўлена арганізаваць міжнародную праўную абарону некаторых народаў пад уладай нацыянальна чужой для іх дзяржавы. Але гэтая пастанова ня мела практычнага значэння і асталася толькі тэарэтычным разважаннем у літаратуры міжнароднага права.

Толькі ў часе Сусветнай вайны, калі амаль усе паняволеныя народы загаварылі аб самаазначэнні, праблема нацыянальных меншасцяў узноў стала актуальнай. Незважаючы на тое, што гэтая вайна закончылася з клічам Вільсона „самаазначэння народаў“, тварцы Вэрсальскага міру „вырашылі“ гэтую праблему асобнымі міжнароднымі г. зв. „меншасцёвымі“ дагаворамі, аддаючы многія народы недзяржавам другіх народаў, а надзор выкананьня гэтага „меншасцёвага“ дагавору перадалі Лізе Народаў, якая фактычна зьяўляецца арганізацыяй здаволеных Вэрсальскім мірам гаспадарстваў.

Пад надзорам Лігі Народаў 13 гаспадарстваў забавязалася даць

сваім нацыянальным меншасцям поўную свабоду разьвіцьця іхняй нацыянальнай культуры, свабоду рэлігійную, свабоду ў галіне народнай асьветы, свабоду гаспадарчага разьвіцьця і агулам свабоду поўнага іх разьвіцьця нацыянальнага, культурнага і рэлігійнага. Гэткімі гаспадарствамі зьяўляюцца: Аўстрыя (цяпер забрана Нямецчынай), Альбанія, Баўгарыя, Грэцыя, Эстонія, Югаславія, Латвія, Літва, Польшч, Румынія, Турэччына, Вугоршчына і Чэхаславацыя. У гэтых дзяржавах апынулася 18 г. зв. нацыянальных меншасцяў — 40 міліёнаў насяленьня, а іменна: Альбанцы, Армяне, Баўгары, Беларусы, Грэкі, Жыды, Вугорцы, Вялікарусы, Немцы, Літоўцы, Паллякі, Румыны, Сэрбы, Славакі, Словэнцы, Туркі, Чэхі і Украінцы.

Найболей нац. меншасцяў дастала Чэхаславацыя — 35 прац. насельніцтва цэлага гаспадарства, Польшч — 31 прац., Румынія — 28, Латвія — 26, Югаславія — 17 і г. д. Але мала хто з гэтых 13 гаспадарстваў звачаў увагу на міжн. дагаворы і свае забавязанні адносна нац. меншасцяў. Праўда, некаторыя з іх упісалі зьмест міжнародных забавязаньняў у свае гаспадарственна-аснаўныя законы (констытуцыі), але яны так і асталіся толькі пісанымі артыкуламі закону, бо дасюль у жыцьцё не праведзены.

Што-ж на гэта Ліга Народаў?

Biazumoŭna, najlepš bylo-b kali-b možna bylo sarhanizavać školu chatniaje haspadarki. Plan hetkaje školy, prykładam, moh-by być voś taki. Dziela školy treba bylo-b adumysłovuju chatu, kala chaty kab byŭ harod z varyvam, dzie-b dziaŭčaty mieli mahčymaść zaniacca praktyčna harodnictvam. Harod padzialić na zahony, kožnaja dziaŭčyna miela-b tam svajo miesca, dzie mahla-b pakazacca sa svajeju pracaju.

Varyva z harodu išlo-b u kuchniu i stałoŭki školy.

Škola maje adumysłovuju kiraŭničku, jakoj moža pamahać adna ci niekalki dziaŭčat z kursu. Zaniatki tryvajuc ad 8-aj hadziny da 2-aj pa paŭdni. Adna časťka dziaŭčat vučacca varyć i rychtavać abied, inšyja pracujuć u aharodzie, a jašče inšyja zajmajuca chatnimi rabotami—šyćciom, myćciom chušcia.

Pobač z navukaju praktyčnuju, dziaŭčaty samyja kuplajuć pradukty patrebnyja da haspadarki, jakich nia majuć na svaim aharodzie, z metaju abnazjomicca z jakašciu praduktaŭ, cenaŭ, vučacca prykladam paznać, ci miasa śviežaje, jakaja časťka miasa na što patrebnaja da abiedu i h. d. Dziaŭča-

ta vučacca ū škole, jak rychtavać ježu, kab pry najmienšym raschodzie mieła jana najbolšuju adžyŭčuju vartaść. Dziela hetaha treba im abnazjomicca z fizyjolohijaju traŭleńnia, sa svomašćiami paasobnych składovych časťak stravy. sa składam małaka, jajec, miasa, harochu, fasoli, klustašciaŭ, čym rožniacca paasobnyja klustašci pamiž saboju, čamu nia ūsio-roŭna. ci jeść alivu. łoj a maśla i smalec i h. d. Vučacca taho, što jeść treba nia tolki dziela taho, što čalaviek hałodny, a što meta jeży heta prydbańnie siły dziela pracy fizyčnaje ci ūmyslovaje. Vučacca pavažnych adnosinaŭ da wielmi prostych na pahlad staron abaviazkaŭ budučeje haspadyni. Viedajem, što čym skramniejšyja umovy hrašoŭvoja ū chacie, tym bolšaje treba ruplivašci j praktyčnaje viedy ab chatnijaj haspadarcy, kab niejaka źviazać kaniec z kancem. Škola ci kursy nia dziela baħatych ludziej, jakija zaŭsiody niejaka pražyvuć, vvručač ich hošy, a voś biednym treba ūsieńka lenš umieć zrabić, kab žyćcio niejaka ładziłaś. Viedajučv dobra, jakaja adžyŭčaja vartaść usich praduktaŭ, lahčej ū budučyni tanna prakarmić chatniah. Z henaju metaju dziaŭčaty samyja robiać raskład i jakaś abiedaŭ na cely tydzień. Pobač karysnašci je-

А вось што: Рада Лігі Народаў у верасні 1920 г. прыняла пастанову, што „Ліга Народаў мусіць здабыць сабе гварантыю, што пастановы аб ахароне нац. меншасцяў будуць праводзіцца стойка і рашуча“. Але гэта так жа былі толькі словы, бо далей Ліга Народаў у гэтай справе заняла становішча выразнага недацэннівання праблемы нацыянальных меншасцяў: яна зачыніла нацыянальным меншасцям беспасрэдны доступ да гэтага „міжнароднага трыбуналу“ сваёй пастановай, што ў Лігу могуць падаваць петыцыі ў справе нац. меншасцяў толькі сувэрэнныя гаспадарствы.

Пасля гэткай пастановы нац. меншасці былі агранічаны толькі да падавання ў сакрэтарыят Лігі Народаў сваіх скаргаў, якія пераважна асталіся ў архівах гэтага сакрэтарыяту зусім неразгляданыя.

Паводле афіцыйных дадзеных гэтых 18 нац. меншасцяў ад 1920 да 1936 г. падалі ў Лігу Н. 1233 петыцыі, у каторых скаргацца на сваё цяжкае палажэнне і невыкананне адносна іх міжнародных абавязанняў. Найбольш петыцыяў было з Польшчы, бо аж 155. Другое месца заняла Грэцыя—66, трэцяе Румынія—63, чацьвертае Чэхаславацкія—60 і г. д. З гэтага ліку найбольш падалі петыцыяў Немцы—104, далей Украінцы—85, Баўгары—65, Вугарцы—49, Альбанцы—36, Жыды—33, Грэкі і Палякі—па 30, Літоўцы—19, Вялікарусы—14, Ар-

IV-ты Паўночны Кірмаш у Вільні

Ад 17-га верасня да 2-га кастрычніка сёлета ў Вільні адбываецца IV-ты Паўночны Кірмаш, які мае наступныя аддзелы: промыслу й гандлю, земляробства, рамясла, гігіены і здароўя; спецыяльны аддзел гадаўляны: коні, хатнія птушкі, зьяваты футраныя. Агулам у кірмашы бярэ ўдзел 250 розных прыватных і гаспадарственных прадпрыемстваў. Найбагацей прадстаўляюцца фірмы з цэнтральнае і заходняе часткі Рэчыпаспалітай... Кірмаш

мяне—12, Беларусы і Славакі—па 6 і г. д. Карысьці-ж з гэтых петыцыяў ня было бадай ніякай!

Гэтак прадстаўляецца абарона нац. меншасцяў у міжнародным маштабе. Нацыянальныя меншасці змушаны былі такім чынам шукаць іншай формы абароны сваіх правоў. Пачаткі гэтага ўжо відавочныя.

Тое, што дзецца цяпер у Чэхаславацкіне (катора ўсё-ж зьярталася ўвагу на нац. меншасці), аб чым піша ўся эўрапейская прэса, усім дыплёматам зганяе сон з вачэй і трымае ў некалькіх гаспадарствах усе збройныя сілы ў гатоўнасці на вайну. А гэтая-ж трывога бярэ свой пачатак ад нявырашанай міжнароднай праблемы нацыянальных меншасцяў.

Я. П.—к.

адбываецца на абшары 7 га пры вул. Легіяновай (за Вял. Пагулянкай). Пляц гэты на якім стала маюць адбывацца кірмашы, фактычна знаходзіцца яшчэ ў стадыі прыгатаўлення і разбудовы.

З прычыны Кірмашу будуць наладжаны ў Вільні „дажынкi“, спецыяльныя экскурсіі і іншыя імпрэзы. Для прыездных з паза Вільні, хто прад тым выкупіць сабе „Kartu uczestnictwa“, даецца 75 прац спуску за праезд на чыгунках. „Карта“ гэтка дае права ўходу на сам Кірмаш і каштуе: для Віленшчыны, Ліды і Горадні 1 зл. 40 гр., для рэшты 2 зл. 20 гр. Ластаць „Карты“ можна ў канцэлярыі Кірмашоў: (Wilno, Legjonowa 1a) і ўва ўсіх аддзелах бюро падарожжаў „Orbis“.

Кожны беларус з паза Вільні, які прыедзе на Кірмаш, ці дзеля іншае справы ў Вільню, павінен разлажыць так час, каб мог адначасна адведваць беларускія інстытуцыі: Бел. Музей, бел. рэдакцыі, кнігарні, друкарню і інш. Усю беларускую моладзь просім адведваць нашу рэдакцыю—„Шлях Моладзі“: Вільня, Завальная вуліца № 1 кватэра 2.

Грамадзяне! Памятайце аб беларускай моладзі і прысылайце ахвяры на дапамагавы фонд беларускім немажым а здольным вучням і студэнтам на адрас: Red. „Ślachu Moładzi“—Wilno, Zawalnaja vul. 1—2.

Памятуйма, што свая беларуская інтэлігенцыя найлепш дбае аб дабро для свайго Беларускага Народу!

ży, nia mienš važnaju spravaju, jość, kab jana była smašnaju, kab lohka travilaš

Haspadynia na najmienšaj haspadarcy pavinna ūmieć viaści zapiski raschodaŭ. ūkładać svoj budžet.

Haspadynia nia tolki rychtuje j varyć stravu, na jaje hałavie ūsie inšyja chatnija raboty. Dyk dziaŭčatam na kursach treba navučycca kroju j šycia chuščia, saročak žanočych i mužčynskich, kauftanoŭ, spadnicaŭ, dziciačaje vopratki. Treba joj umieć złatać, kali niešta padziarecca, treba navučycca rabić škarpetki j pančochi, dalej myćcio, mahlaŭannie chuščia i h. d.

Ці школе практычна можна абзнаjomіцца з гігіенаю chatniaha жыцця, як і чаму vietryć pamieškańnie, jak trymać u čyścini kuchniu, jak prvbrać najpryhažej izbu, jakoje sviatlo patrebnae da pracy, jak pierachovyvać vopratku, chuščio.

Бязумоўна, змяст школы hetkaje nie abmizžoŭvajecca henymi практычнымі старонамі жыцця. Treba pašyryć i ūzbahacić unutranae жыццё, svieta-pahlad. Dyk uzhadavańnie začapała-b tady *moralnyja j etyčnyja* starony жыцця, nia mienš važnyja dzieła žančyny, čymsia dzieła mužčyny. Жыццё і vartašć relihii, adnosiny da жыцця hramadzkaaha, adnosiny

da muža-čalavieka j hramadzianina. adnosiny da pracy, heta temy, jakija šmat času voźmuć adučańnikau kursau. Hutarki j diskusii ab aščadnaści razumnaj i skupašci, pacyhod da inšych žjaviščau haspadarčych i hramadzkih, usienka zakraniecca ū patrebnej kolkaści j formie na kursach.

Važnaje pytańnie, ab jakim hetak mała viedaje kožnaja dziaŭčyna — jak hadavać dzicia, jak jaho karmić, treba, kab prynamsia krychu abaznajomilisia jany z pytańniem alkoholizmu, veneryčnych chvarobaŭ, spadkajemstva. Apošniaja sprava natolki važnaja, što biazumoŭna kožnaja žančyna musie viedać, što roznvja blaħija nachilŭ, niekatorvja chvaroby pierachodzić z bačkoŭ na dziaciei. Kali dziaŭčyna vybiraеe sabie muža, dyk niachaj nie žaniecca za bahaćciem, a pomnić, što šmat važniejšaj spravy žjaŭlajecca charakter, zdaroŭje j mazolnašć budučaha muža. Najbolšaie bahaćcie j pryhožašć nie daduć ščašcia ū жыцці, kali muž budzie pianicaju, chvorym ci ahałam blaħim čalaviekam. Adnačasna-ž žančyna, kab nie zabyvalasia, što ad jaje zalezyc, kab svaja chata, žonka, dzieci byli mužu daražejšymi čymsia prynady. što maniać jaho šukać ščašcia pamiž čužymi ludźmi.

3 бёскі

Пахілілісь клёны
шляхам на слупы,
веев слаўся лёнам
на дарожны пыл.

Вузкая палоска
жоўтага аўсу...
А на сэрцы — лоскат,
а на сэрцы — сум.

Можна й там — далёка
спутаеш размах?
Эх ты, мілы сокал,
сьлёзаў ў нас няма!

А мо' паміж клёнаў
выкрасіш зару
радасьці зялёнай
з усіх завярх?

А. Іверс.

* * *

Pad rakacistaj baroju,
na pustynnaj nietry,
dzie piasčynki pieraboram
prabirajuć vietry —

uzrasła tam kučaravaj
postaćciu lazinka;
hniecca buraju chilava
biednaj siracinkaj.

La jaje kabiercam stała
parastać travička.
Ludzi, znajcie, što ciače tut
blizieňka krynička.

К. Рабоўша.

Восень

Ўжо мінула краса.
Ўжо ня звоніць кася.
Ня чуваць салаўёў.
Не вясеціць палёў
Сваей песьняй рэзвай жаўронка.

Пуста ўжо сенажаць.
Ўжо працоўная раць
Ня ідзе на лугі,
Не стаўляе стагі...
Ня чуваць песьні іхняе звонкай.

У палёх 'пуста й сум.
Сьціх работнікаў шум.
Ня відаць ні капы, —
Ўжо забраны снапы, —
Ня відаць ужо жнеяў, ля жыта.

Толькі зьвісься туман
Над ральлёю палаян.
Толькі дожджык імгліць,
Толькі вецер гудзіць
Ды бушуе у полі сярзіта.
М. Рудко.

СУЧАСНАЯ НЯМЕЧЧЫНА

Нямеччына пасья далучэньня Аўстрыі сталася найбольшым гаспадарствам Заходняе Эўропы. Сяньня займае яна 555 тысяч квадратных кілёмэтраў, усіх-жа жыхароў мае аж 74 міліёны. Мала таго, граніцы Нямечкага гаспадарства Гітлер хоча яшчэ больш пашырыць. Ён сабірае ўсіх немцаў і ўсе нямецкія тэрыторыі. Перад усім заняў ён Надрэйнскую нэўтральную паласу, пасья далучыў Аўстрыю, цяпер адбірае Судэцкі Край ад Чэхаславачыны, каторы гістарычна бяручы ёсьць тэрыторыяй чэскай, а што будзе далей пакажа недалёкая будучыня. Гітлер у сваіх намерах вельмі станоўкі і дзеля таго ягоня імкненьні трывожаць увесь сьвет. Бо-ж імкнецца Гітлер дацца так-жа нямецкія калёніі, каторыя Нямеччына страціла ў Сусьветнай Вайне. Агулам пляны нямецкае палітыкі вельмі вялікія. Апрача здабыцьця калёніяў, Гітлер думае пашырыць свае ўплывы на ўсход Эўропы і расправіцца з камуністамі.

Але ці ўсё гэта ўдасца Нямеччыне правесці, дык вялікае пытаньне, і без вайны хіба-што не абыдзецца. Фактычна, калі гэта пішам, мала ўжо не хапае, каб між Нямеччынай і Чэхаславачынай пачалася крывавае вайна. Гітлер аднак іграе асьцярожна, выкарыстоўвае адпаведныя мамэнты, страшыць і відаць, што вайны і сам баіцца, бо няведама чым-бы яна скончылася. Немцы, хаця ўжо ўзброіліся, і на захадзе ад Францыі будуць аграмадныя крэпасці — эканамічна слабыя.

У сучаснай Нямеччыне ўведзена ўжо на прадукты картаная сыстэма. Усё пад кантроляй і пад выдзелам. Збожа адразу забіраецца ў млыны, меліцца, робяцца там розныя дамешкі і пасья выдаецца ў пякарні ў заплямбаваных мяшкох. Хлеб пякуць у трох гатунках. І як пішуць газэты, ды расказваюць тыя, што былі ў Нямеччыне, хлеб часта бывае такі, што яго есьці проста немагчыма. Ані мяса, ані масла не дастанеш колькі хочаш, а толькі тую порцыю, каторая прызначаная ўладай.

Знатакі кажуць, што на выпадак вялікае вайны, Нямеччына можа вытрымаць 2—3 месяцы. На далей-жа ня хопіць прадуктаў. На танныя-ж мэханічна-прамысловыя нямецкія вырабы няма рынку збыту.

Дзеля ўтрыманьня супакою і парадку гітлераўцы ўсьцяж трымаюць Нямечкі Народ у напружаньні, ці то пад клічам далучэньня Аўстрыі да Нямеччыны, ці йзноў Судэцкага краю, калёніяў, вайны і г. д. Ладзяцца так-жа вялікія зьезды, кангрэсы. А каб даць працу безработным, праводзяцца вялікія ўзбраеньныя і інвэстыцыйныя работы, якія часта нават не аплачваюцца.

Апошнімі днямі аднак пішуць газэты, што ў Бэрліне адбываюцца бурныя дэманстрацыі работнікаў, каторых вывозяць да крэпасных работаў на францускую граніцу. Так, быццам, калі з аднае станцыі меўся ад'ехаць цягнік з некалькімі сотнямі работнікаў, за кожным разам калі рушыўся ён у дарогу, работнікі сьцягвалі гамульцы і затрымлівалі яго. Толькі пад стражай гітлераўскіх штурмавікоў, пасья 2-х-гадзіннага спазьнення, удалося адправіць гэны цягнік. Пасья ад'езду цягніка жонкі, дзеці, сваякі і знаёмыя вывезеных работнікаў, масава выйшлі на вуліцу кідаючы клічы супроць ураду і дэманстравалі сваю варожасьць. Дайшло пры тым да сутычкі з паліцыяй. Тое самае дзеелася, быццам і на іншых станцыях, дзе так-жа разлягаліся клічы: „Проч з вайною, хочама міру і хлеба!“ Далей ужо транспарты адбываюцца або ўночы, або вельмі рана. Сьведчыць гэта, што хоць у гітлераўскіх аддзелах ёсьць ваенныя настроі, то аднак у масах да вайны настроі варожыя. І хоць Гітлер афіцыйна зьліквідаваў усе апазыцыйныя арганізацыі, то ўсё-ж апазыцыя існуе і працуе. Адносіны між Каталіцкім Касьцёлам і гітлераўцамі так-сама вельмі напружаныя.

Ня глядзячы на ўсё, з Нямеччынай усе лічацца, бо яна ўсё-ж прадстаўляе сілу, а асабліва дзеля таго, што фактычна і Францыя і Англія ня хочуць дапусьціць да новае вайны, каторая запаліла-б увесь сьвет; у абароне сваіх калёніяў гатовы яны разьлічацца з Нямеччынай коштам іншых гаспадарстваў, нават, як відаць з апошніх вестак, коштам саюзнай Чэхаславачыны.

З. Б.

Разьвітаныне з дыр. Анцукевічам

На пачатку верасня сёлета, як мы ўжо пісалі, наступіла раптоўная і неспадзеваная зьмена на становішчы дырэктара Беларускае Гімназіі ў Вільні. — Дасюлешняга дырэктара гэтае адзінае сярэдняе беларускае школы грам. М. Анцукевіча Школьны Куратар перанёс на становішча вучыцеля ў польскую гімназію ў Ломжы... Новым дырэктарам назначаны Б. Кавалевіч.

Мікалай Анцукевіч радзіўся ў 1892 г. паходзіць з сялянскае сям'і з-пад м. Бабруйска, у якім у 1911 г. скончыў гімназію, а пасля паступіў у Нежынскі Гістарычна-Філіяльны Інстытут, каторы з прычыны перарыву ў навучы кончыў у 1918 г. Дыплёма-кандыдацкую працу пісаў на тэму: „Гісторыя Тураўска-Пінскага Князьства“. Пасля рэвалюцый працаваў у Лунінецкай гімназіі. Ад 1928 г. працаваў як вучыцель у польскай гімназіі ў Стоўпцах, а ад 1933 г. быў спачатку вучыцелем у Беларускай Гімназіі ў Вільні, а пасля назначаны дырэктарам яе. Як пэдагог і дырэктар грам. М. Анцукевіч здабыў сабе сярод вучнёўскае моладзі шырокую сымпатыю. Ён заўсёды быў на сваім месцы. Ён, між іншым, вельмі ўмела, спосабам пэдагогічным, а не паліцыйным, вёў барацьбу з камуністычнай агітацыяй пашыранай і на бел. моладзь, і зусім вызваліў гімназію з кругу палітычных разыгрывак. Дыр. Анцукевіч блізка цікавіўся і апякаваўся беларускімі скаўтамі ў гімназіі. Агулам за часоў дырэктарства грам. М. А., ня глядзячы на цяжкія момэнты з вонкавых прычын, атмасфэра ў гімназіі ачысьцілася. Ровень-жа навукі падняўся вышэй. Можна толькі замала дыр. Анцукевіч цікавіўся бел. грамадзкімі справамі, і можна замала крыху між ім і грамадзянствам быў кантакт. Праўда, ёсьць апраўданьне: грам. М. А. быў урадаўцам — гэтага трымаўся і ў вір шырэйшага беларускага грамадзкага жыцця ня мог кідацца.

Дзеля гэтага і дзіўна і незразумела, чаму ўлады пазбавілі яго кіраўніцтва ў Беларускай Гімназіі, далі ніжэйшае становішча і аж у Ломжы... Гэта яшчэ больш павялічвала жаль бел. вуч. моладзі, якая 20. IX разьвітвалася з сваім дырэктарам, а таксама і ўсіх беларусаў, якія жадаюць

Z biełaruskaha žyćsia

ПЕРАСЬЦЯРОГА

бацьком, якіх дзеці вучацца ў Беларускай Гімназіі ў Вільні

Даведваемся, што трох чалавек адведваюць бацькоў вучняў Беларускае Гімназіі і выманіваюць ад іх подпісы на нейкіх дэкларацыях. Вось-жа перасьцерагаем і радзім вярочваць увагу, каб дэкларацыі гэтыя ня выйшлі на некарысьць іхнім-жа дзецям (вучням) і Беларускай Гімназіі, якая цяпер называецца — Беларускай Філія і Ліцэю і Гімназіі ім. Ад. Міцкевіча ў Вільні.

Narada SK-BNA. 18. IX sioleta ў Vilni abdyłosia pasiedźańnie Centralnaha Kamitetu BNA (Biełaruskaha Narodnaha Abjednańnia), na jakim abhavarvalisia spravy sučasnaha mižnarodnaha i biełaruskaha palityčnaha pałažeńnia. Jak daviedvajemsia, u chutkim časiе BNA maje vydać adpaviedny kamunikat.

Kadry biełaruskaje intelihiencyi pavialičvajucca. Sioleta končyla Vilenski Universytet i atrymała anahdaj dyplom mahistra filozofii z haliny historyi hram-ka Marysia Milučanka — maładaja biełarуска, rodam z pad Baranavič. Tema dyplomovaj pracy hram-ki M. M. była: „Historyčna haspadarčy narys h. zv. Stónimskaje ekanomii“. — Mgr. M. Milučanka, budučy studentkaj, pryjmała dziejny ūdziel u bieł. žyćci i miž inšym cikavilasia žyćciom i dziejnašciu bieł. paetki Ciotki. Praca mgr. M. Milučanki p. n. „Hramadzkaja i litaraturnaja dziejnašć Ciotki“ drukavałasia ў „Šlachy Moładzi“ i vyjšła ў 1936 h. asobnaj knižycaj. Vitajučy Mgr. M. Milučanku na novaj darozie žyćcia, žadajem joj dalej płodnaje pracy na biełaruskaj niviel!..

Biełaruskі Muzej u Vilni ūzbahačvajucca. Biełaruskaje hramadźianstva pamiatuje ab biełarskaj nacyjanalnaj kulturnaj skarb-

грам М. Анцукевічу стойка перанесці балючы ўдар і вярнуцца да працы ў роднай школе ў лепшых варунках.

Адначасна жадаем так-жа новаму дырэктару грам. Б. Кавалевічу сваеі працай здабыць сымпатыю моладзі, грамадзянства, умацоўваць і далей разьвіваць Беларускаю Гімназію дзеля барацьбы з цемрай у нашым краі і дзеля добра Беларускага Народу!..

Я. Н.

nicy — Biełaruskim Muzei ў Vilni i ūšciaž ūzbahačvajeć jaho svaimi darami. Siarod novych zdabytkaŭ Muzeju treba adznačyć poŭnuju dźiavockuju vopratku z vakolic Pružan (dar hrm-ki Laŭkavičanki), dahistoryčnyja vykapni (siarod ich cenny dar mgr. M. Piaciukieviča), manety i inš.

Vystupleńni staŭnaha biełaruskaha špievaka. Šyroka viedamy staŭny biełaruskі śpivak M. Zabejda-Sumicki, tenar Medyjo-lanskaj Opery, vystupaŭ u Polskim Radjo ў Varšavie: 15-ha, 17-ha (na Ameryku) i 21. IX sioleta. U hetych dvuch apošnich vystupleńniach byli miž inšym prapajany dzvie biełaruskija pieśni: „Kupalonka“ i „Kukavała ziaziulka“. Budzie tak-ža pijać naš staŭny mastak 7 X sioleta.

Z žyćcia biełarusaŭ u Varšavie. Biełaruskaje Ašvietnaje T va ў Varšavie dalej hurtuje kale sia-bie biełarusaŭ, jakich los tudy zakinuŭ i ūmieru mahčymašciaŭ la-dzić kulturnyja imprezy. Kožnuju baďaj subotu arhanizuje viečarynki, katoryja ciešacca papularnašciaj, a ў najbližejšym časiе maje na-ladzić biełaruskі litaraturny viečar.

Biełaruskіja Kalendarы na 1939 h. Užo vyjšaŭ z druku i pradajucca „Biełaruskі Kalendar Blok (adryŭny) na 1939 h.“ (tacinkaj). Chutka tak-ža vyjdzie „Biełaruskі Adryŭny Kalendar na 1939 g.“ (hražďankaj), a taksama „Biełaruskі Sялянскі Kalendar“ (knižka).

Novyja biełaruskіja pisulki. U m-cy vierašni ў Vilni pajavilisia novyja i pryhožyja pisulki (paštoŭki) z biełaruskimi nadpisami. Na-žal adnak nadpis „Ž mianinnymi pažadańniami“, što maje značyć „z imianinnymi pažadańniami“ vyklikaje mnoha zašćiarohaŭ i nia ūsim budzie zrazumiely, — heta-ž moža strymlivać pašyreńnie bieł. pisulkaŭ siarod biełaruskaha narodu.

ШТО ЧУВАЦЬ

— Здарэнні ў палітыцы апошнімі днямі разьвіваюцца нябывала скоро. У Польшчы 13.IX громам праяцела вестка, што Прэзыдэнт Рэчыпаспалітай разьвязаў Сойм і Сэнат. Новыя выбары ў Сойм назначаны на 6 лістапада, а ў Сэнат на 13 лістапада сёл. Разьвязаньне наступіла для ўсіх абсалютна неспадзявана і прадчасна, бо дасюлешні Сойм, згодна з законам, нармальным парадкам мог яшчэ існаваць да 1940 г. Прэзыдэнт, разьвязваючы прадчасна Сойм і Сэнат, падаў прычыны, у якіх сказана, што ад апошніх выбараў у нутраным жыцці Польшчы адбыліся паважныя зьмены і што дасюлешняе прадстаўніцтва не выяўляла фактычных народна грамадзкіх пагдаў. Задачай новага Сойму і Сэнату будзе заняць становішча ў справе выбарнага закону ў гэтых палатах. Газэты пішуць, што Сойм разьвязаны і дзеля таго, што ў ім меў большасьць палк. Славак, каторага нядаўна выбралі маршалкам Сойму і каторы арганізаваў сярод паслоў апазыцыю да ўраду, імкнучыся да поўнага тоталістычнага рэжыму. — Роспуск Сойму і Сэнату агулам спаткаўся з прыхільным водгукам. Да новых выбараў апазыцыя аднак ня рвецца, бо адбудуцца яны паводле старога выбарнага закону, які не дае масам беспасярэдняга ўчасьця ў выстаўляньні кандыдатаў і агулам ёсьць супярэчны з дэмакратычнымі прынцыпамі. — Эндэкі ўжо пастанавілі выбары байкатаваць. Тое самае паводле чутак маюць зрабіць „людойцы“, ППС і Партыя Працы. На выбары ідзе пакуль-што поўнай парай толькі ОЗОН.

— На міжнароднай арэне ўся ўвага зьвернута на Чэхаславацкіну. Кітай, Гішпанія, Палестына зыйшлі на другое месца і барацьба там адбываецца бяз большых зьменаў. Справа Чэхаславацкіны сталася асабліва трывожнай пасля прамовы Гітлера 12.IX на гітл. кангрэсе ў Нюрнбэрзе, дзе ён заявіў, што не пакіне бяз помачы судэцкіх немцаў у Чэхаславацкіне. У Судэтах зараз-жа пачаліся крываваыя забурэнні і напады гэнляйнаўцаў на чэскую паліцыю і жандармэрыю. Чэхаславацкі ўрад абвесьціў ваеннае палажэньне. Тады Гэнляйн, павадыр судэцкіх немцаў, сарваў перагаворы з чэс. урадам і далей праводзіў яшчэ больш варожую работу Чэхаславацкіне. Бачачы гэта ўрад разьвязаў гэйнляйнаўскую партыю, а самога Гэйнляйна прыказаў арыштаваць, аднак Гэйнляйн уцёк у Нямецкіну і адтуль заклікаў суд. немцаў тварыць ахвотніцкія вайсковыя аддзелы і далучаць Судэты да Нямецкіны. У трывожны гэты час англіскі прэм'ер Чэмбэрлен на самалёце паехаў у Нямецкіну асабіста перагаварыцца з Гітлерам, які адразу жахаў далучыць тыя часткі Чэхаславацкіны, дзе жыве большасьць Немцаў. Чэмбэрлен ня мог сам гэтага рашаць і вярнуўшыся ў Лёндын наладзіў спецыяльную нараду, у якой прыёмалі ўдзел францускія прадстаўнікі: прэм'ер Даляд'е і мін. Боннэ. Пасля гэтае нарады, пад націскам Англіі і Францыі, Чэхаславацкіна згадзілася на рэвізію сваіх граніц, бо францускі і англіскі ўрады, а таксама СССР адмовіліся памагаць бараніць сучаснае граніцы Чэхаславацкіны

Яшчэ ў справе паховінаў Д-ра Т. ГРЫБА

У справе выдадзенай у Вільні аднаднёўкі п. н. „Наш Золак“ рэдакцыя наша атрымала ад Пахавальнага Камітэту Д-ра Т. Грыба абшырнае высьненьне, у каторым, між іншым, сьцьвярджае, што:

1. Большая часць артыкулаў В. Чарнова ў брашуры „Наш Золак“ не згаджаецца з зьместам ягоных прамоваў, сказаных на паніхідзе і на хаўтурнай Акадэміі, а знача — напісаны дадаткова;

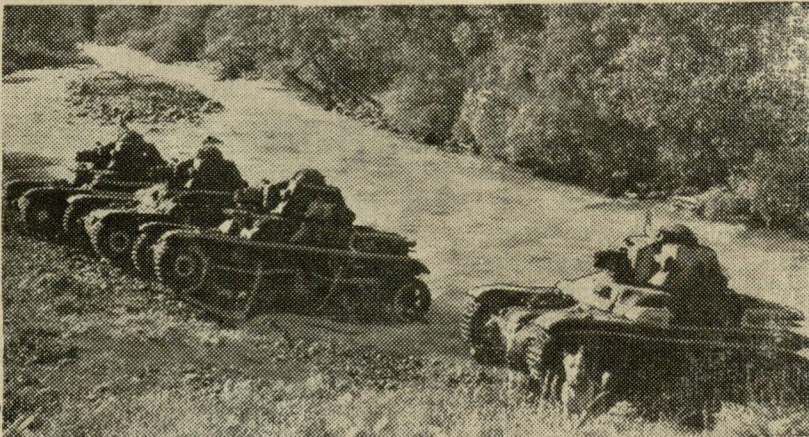
2. Думкі В. Чарнова ў гэтых артыкулах ня маюць і мець ня могуць нічога супольнага ані з думкамі Пахавальнага Камітэту ані з думкамі Беларусаў наагул.

3. За славамі В. Чарнова, як Расейца, крыецца мрыя аб „адзінай недзялімай“. І трудна з гэтага дзівіцца. Горш толькі, што гэта самая мрыя асьляпіла і рэдактароў „Н. Золака“.

4. Асабістая маемасьць па нябожчыку Д-ру Т. Грыбе, так як яе перадаў загадчык дому, у якім нябожчык астатні час жыў, нікім ня прысвоена і знаходзіцца забясьпечаная ў валадарні Пахавальнага Камітэту. Аб паперах Т. Грыба пакіненьх у Бел. Загр. Архіве Пэхав. Камітэт нічога ня ведае, бо ня мае туды доступу.

з Нямецкінай. У гэты мамэнт Польшч паставіла дамаганьне далучыць да Польшчы тыя часткі Чэхаславацкае Рэспублікі дзе жывуць палякі, а Вугрыя йзноў тыя часткі да Вугрыі, дзе жывуць вугры. Дамаганьні Гітлера, Польшчы і Вугрыі падтрымлівае італіянскі дыктатар Мусоліні. У Чэхаславацкіне паўстала вялікае напружаньне і абурэньне. Дасюлешні ўрад Годжы прымушаны быў падацца ў адстаўку. Новы ўрад 21.IX, як кажуць, ваенны, стварыў ген. Сыровы — генэральны інспэктар чэхаславацкае арміі. Чэхаславацкае войска на нямецкай граніцы заняло пазыцыі і гатовае да вайны. 22.IX другі раз адведаў Гітлера англіскі прэм'ер Чэмбэрлен і стараўся яго накланіць да спакойнага разьвязаньня справы Судэтаў, але гутаркі іх не далі ніякага выніку. 23.IX у Чэхаславацкіне абвешчана агульная мабілізацыя, а С.С.С.Р. заявіла Польшчы, што калі польскае войска пойдзе на Чэхаславацкіну, дык Саветы сарвуць з Польшчай дагавор аб ненападаньні. — У Францыі і Англіі сярод грамадзянства вялікае незадаваленьне, што францускі і ангельскі ўрады ў найцяжэйшы мамэнт пакідаюць Чэхаславацкіну і няведама ці там яшчэ ня будзе зьменаў. — Словам, перажываем нязвычайна трывожны час.

jn.

Увосені ўсюды адбываліся вайсковыя маневры, з якіх падаём 1 зьнімку

Стараста пазволіў, а камандант забараніў

в. Заполье, Карэліцкае вол., Наваградзкага нав. 19.VIII сёлета, на Спаса, моладзь наша мелася наладзіць беларускае прадстаўленьне. На прадстаўленьне гэта прасілі дазволу ў Наваградзкім Старастве і там пасья сказалі, што Стараста дазвол даў, але па яго трэба зьвярнуцца ў мясцовы пастарунак паліцыі. Калі аднак зьвярнуліся да паліцыі, дык камандант сказаў, што ён дазволу ня дасць, — і ня даў; прадстаўленьне-ж не адбылося... Факт гэты сапраўды цяжка зразумець.

Карэліцкі П.

Народ трымаецца свае веры

м. Клецк, Нясьвіжскага нав. На Прачыстую ў Клецку адбыўся вялікі праваслаўны фэст—адпуст, на якім моладзі з акалічных вёсак было як маку. Багаслужэньне адбылося вельмі ўрачыста. Быў так-жа Крыжовы ход. Пасья ўрачыстасьці ўсе авееныя хрысьціянскім духам, поўныя радасьці разыйшліся да сваіх родных сялібаў. Праваслаўныя беларусы ў нас цьвёрда трымаюцца свае веры.

М. Кал—ша.

Калі-ж будуць беларускія аўдыцыі?

Баранавічы. Радые-апараты, як у Баранавічах так і ў акалічных вёсках даволі шырока распаўсюджаны. Да гэтае пары найчасцей аднак слухалі ў нас Менск, бо гэта была найбліжэйшая радые-станцыя і адтуль давалі аўдыцыі (перадачы) пабеларуску—зразумельна для нашага народу. Ясна, такое зьявішча спатыкалася з супраціўленьнем паліцыі, бо Менская радые-станцыя пашырала камуністычныя ўплывы.

Дзеля барацьбы з ёю выбудавалі радые-станцыю ў Баранавічах і яна ўжо працуе, але, нажаль, беларускіх аўдыцыяў не дае, хоць усе іх цэлым сэрцам жадаюць. Дзіўна сапраўды, што баранавіцкая радые-станцыя абсалютна ня дбае аб патрэбах мясцовага беларускага насельніцтва, тым больш, што калі яна будавалася, дык нават польскія газеты шырока пісалі, што баранавіцкая радые-станцыя павінна змагацца з камуністычнай радыевай прапагандай і карыстацца беларускай мовай. Калі-ж тады будуць беларускія аўдыцыі?

Б. радыеабонэнт.

Паштовая скрынка

М. Кал-шы: Падпіску атрымалі. № 5 „Шл. Мол.“ сканфіскаваны. Карэспандэнцыю друкуем і просім пісаць часцей.

С. Рудку: Вершу „На сенакосе“ не друкавалі, бо быў за слабы.

А. П. у Літве: За падпіску і добрыя словы шчыра падзяка.

Ул. Сен-ку: Ад Вас належыцца 1 зл. і 50 гр.

Я. Бр-лю: За спазьненне вельмі перапрашаем, пьсьмо аднак будзе.

М. В. у Латвіі: За ўсё дзякуем і чакаем на абяцаны нумар часапісу.

С. Ярыне: Вершы атрымалі, прапрабуюць паправак. У меру магчымасьці будзем друкаваць.

Адв. У. Б. у Літве: Кніжкі і пісультку з пажаданьнямі атрымалі. За ўсё шчыра дзякуем.

Карэліцкаму і К. В. у Бар.: Карэспандэнцыі друкуем і просім пісаць часцей.

К. Рах-шы: Padpiska aplaçana za ўвіеš hod. Usie nymary vysylajem. Vieršy budziem drukavać, bo ўžo pryjšla Vašaja kalejka. List „Ch. D.“ pieradali. Pryvitańnie!

Inž. V. R. ў Čechaslavaččynie: Prošbu spoñnili, za padpisku dziakujem. Z pryčyn adnak cenzuralnych i niastačy miesca zmušany byli skaracić.

Biblijatekaru ў Albertynie: Padpisku za ўвіеš 1938 h. zaplaćiu praf. N.

Referat ab Skarynie na kanhresie historykaŭ. U kancy m-ca žniunia siol. u Zurich (Švajcaryja) adbyŭsia VIII-my mižnarodny kanhres historykaŭ, na jakim prafesar A. Florovskij z Prahi pračytaŭ, jak pišuć hazety, wielmi cikavy referat ab staŭnym pieršym bielaruskim drukary dr. Fr. Skarynie i jahonaj dziejnašci siarod Slavian.

155 nacyjanalnašciaŭ žyvie ŭ SSSR. Savietskaja Akademiya Navuk dašledžila i apublikavała, što ŭ SSSR žyvie 155 nacyjanalnašciaŭ (narodnašciaŭ), jakija havorać 141 jazykami. Bolšašć z hetych narodŭ, majuć svajo ŭlasnaje pišmienstva i svaje nacyjanalnyja imknieñni. — Jak bačym, SSSR, padobna jak i carskaja Rasieja, zjaŭlajecca „vastroham narodaŭ“, bo mnohija z narodaŭ, katoryja žyvuć u SSSR, jak napr. Bielarusy, Ukraincy, Hruziny, Armianie, Azerbejdžanie i inš. usimi silami staraŭcca pazbycca Maskoŭska - rasiejska - kamunistyčnaje apieki i žyć samastojna, stvaryŭšy svajo ŭlasnaje niezaležnaje nacyjanalnajе ha-spadarstva.

Što dziejecca na šviecie ŭ praciahu 1 hadziny. Anhlijskija statystyki abličyli i padajuć, što ŭ praciahu 1 hadziny na ūsiej ziamnoj kulii: — rodzicca 5400 asob, a pamiraje 4600. U hetym-ža časie sudy zasudžvajuc 198000 roznych prastupnikaŭ na roznyja bary. Ludzi spažyvajuć za hadzinu: 25 milionaŭ klh. bulby, 10 mil. klh. harodniny, 3,5 mil. klh. miasa, 3 mil., jajok, 3 mil. ryby, 30 mil. klh. cukru. Fabryki-ž robiac 180.000 tonaŭ cyharaŭ i papiarosaŭ, 7,500 novych samachodaŭ. Telehraf pierasyłaje 115.000 telehramaŭ, a pošta pryjmaje bolš millijarda pišmaŭ i pisulkaŭ.

Novy rekord jazdy na samachodzie. Anhlijski spartoviec John Cobb ustanaviŭ nadoviačy ŭ Amerycy novy rekord jazdy na samachodzie. Jon asiahnuc sapraŭdy nia byvaluju skorašć, bo aŭ 563,471 kilametraŭ na hadzinu.

S. Kr-vini: Karespandencyju nadrukujem, vieršy slabyja. Padpiska aplaçana za cely hod. Achviaru na muzej pieradamo. Za ūšio padziaka.

Saju B.. časapis Vam nia strymany, damahajclesia na poščie, bo vysylajecca zaŭsiody akuraterna.

Al. Bag-ku: Vysylajem i čakajem zaplaty.

B. Źoŭ-skamu: Hrošy atrymali, časa pis vysylajem akuratna. Brakujučyja nymary vysylajem paŭtorna. Pilnujcie na poščie.

Ужо прыгатоўле ны прэміі, якія будуць разлёсаваныя між тых падпішчыкаў, каторыя аплацяць акуратна падпіску за „ШЛЯХ МОЛАДЗІ“ на 1938 г. у суме 2 зл. і 50 гр.

ПЕРШАЙ ПРЭМІЯЙ БУДЗЕ РАДЫЁАПАРАТ.

Апрача таго будзе разлёсавана: 10 бел. бібліятэчкаў, 5 гадавых падпісак на бел. літаратурна-навуковы час. «Калосьсе», 5 гадавых падпісак на гаспадарскі часапіс «Самапомач» і шмат іншых цэнных прэміяў. (Лёсаваньне адбудзецца сёлета ў кастрычніку месяцы). Хто яшчэ падпіскі за 1938 г. не аплаціў, няхай зробіць гэта ў найбліжэйшым часе.

„Шлях Моладзі“ рэдагуе Рэдакцыйная Калегія. Друкуецца ў Беларускай Друкарні ім. Фр. Скарыны ў Вільні (Завальная 1-2) коштам працы: Я. Багдановіча, Я. Найдзюка і А. Шутовіча.

Адрыс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Завальная вуліца № 1—2 (Wilno, Zawalna 1—2). „ШЛЯХ МОЛАДЗІ“ выходзіць два разы ў месяц: 5 і 25. Падпіска на год 2 зл. і 50 гр., на паўгода 1 зл. 50 гр., на 3 мес.—75 гр. Цана аднаго экзэмпляра 15 грошаў. — Заграніцу ўдвай даражэй. — Нумар кататэкі „przekazu rozrachunkowego“ 59.

Выдавец: „БЕЛПРЭС“.

Рэдактар: Я. НАЙДЗЮК.

